

บทที่ 12

ข่าวสงคราม

กลางเดือนมกราคม 1938 คุณแม่ราฟาเอล วูร์นิกได้รับจดหมายฉบับหนึ่งที่ส่งมาทางไปรษณีย์อากาศจากอริกาโรนิเจ้าคณะแขวงฝรั่งเศส คุณแม่คริส โสสโทม อุแดง แจ้งให้คุณแม่ราฟาเอลทราบว่า คุณแม่ราฟาเอลได้รับตำแหน่งอริกาโรนิของสำนักทั้งสองแห่งในสยาม คุณเหมือนคุณแม่ราฟาเอลไม่ได้เตรียมที่จะรับตำแหน่งนี้เลย ท่านเพิ่งกลับจากขวเมื่อหกเดือนก่อน สุขภาพของท่านแม้จะดีขึ้นแต่ก็ยังไม่ค่อยแข็งแรงนัก วันที่จดหมายมาถึง ท่านก็มีงานยุ่งมากจนไม่มีเวลาอ่านจดหมายฉบับนี้กระทั่งเย็น “นี่เป็นข่าวที่คาดไม่ถึงอย่างสิ้นเชิง!” คุณแม่ราฟาเอลเขียนถึงคุณแม่มารี เดอ ลูร์ดในเวลาต่อมา “โชคดีที่การสวดภาวนาตอนเย็นและเวลาค่ำสามารถทำให้ดิฉันซ่อนความรู้สึกไว้ได้ วันรุ่งขึ้นซิสเตอร์พากันคิดว่าดิฉันเป็นหวัด”

น้ำตาไม่ใช่เพียงแสดงถึงความสูญเสียของคุณแม่เองเท่านั้น เพราะท่านรักเรยีนาเชลีอย่างจับใจ แต่มันเป็นน้ำตาแห่งความว่าวุ่นใจด้วย ไม่มีใครรู้ดีเท่ากับตัวคุณแม่ราฟาเอลเองถึงความทุกข์จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ในเรื่องการปกครองคุณแลนั้น ตกอยู่กับซิสเตอร์ทั้งหลายที่พร้อมจะอดทนต่อการเสียดสละอย่างไม่สิ้นสุดในชีวิตของการเป็นธรรมทูต ห้าปีก่อนซิสเตอร์ทั้งหลายต้องขาดคุณแม่มารี เดอ ลูร์ดไป บัดนี้ดูเหมือนเกิดเรื่องซ้ารอยแบบเดียวกันซึ่งจะส่งผลในทางลบ เป็นช่วงต่อที่ยากลำบากยิ่ง หากคุณแม่ราฟาเอลได้ทราบข้อความในจดหมายที่ท่านสังฆราชเปร์โรสเขียนถึงคุณแม่แซงต์ฌอง มาร์แตง ในเดือนเดียวกันนี้ คุณแม่ราฟาเอลคงจะเห็นด้วยกับท่านสังฆราชอย่างเต็มจิตใจทีเดียว

วันที่ 11 กุมภาพันธ์ มีการประกาศให้คณะอัครสุลินทั้งสองสำนักทราบถึงการแต่งตั้งนี้ ต่อมาอีกสามวันคุณแม่ราฟาเอลก็จากเชียงใหม่มากรุงเทพฯ ฯ ซึ่งมีเรื่องเกี่ยวกับการเงินให้ท่านดูแลอย่างไรก็ตาม ความประสงค์เบื้องต้นของคุณแม่คือเยี่ยมโรงเรียนมาแตร์เดอีอย่างเป็นทางการ ซึ่งท่านรู้ว่าที่นี่ต้องการผู้ที่แกร่งกว่าซิสเตอร์อ๊กแนส เดอแลตร์ที่จะสามารถทำหน้าที่นี้ได้ จดหมายของคุณแม่แซงต์อิกนาส ชิสจากขวา ทำให้คุณแม่ราฟาเอลต้องทิ้งความหวังที่เธอจะกลับมาสยาม คุณแม่อิกนาสเขียนมาว่า หลายเดือนที่อยู่ในขวา แม้จะมีคุณแต่ก็ไม่ได้ทำให้ทุเลา หมอแนะนำให้เธอกลับไปบ้านกินเมืองนอนของเธอเป็นการถาวร อากาศ อาหาร และความคุ้นเคยต่าง ๆ อาจจะช่วยให้เธอฟื้นตัวมีสุขภาพดี ด้วยเหตุนี้ ทั้งที่คุณแม่ราฟาเอลรู้สึกยังไม่มั่นใจ ก็ไม่มีทางเลือกนอกจากให้ซิสเตอร์อ๊กแนสทำหน้าที่แทนอริกาโรนิต่อไป

เรยีนาเชลีอยู่ภายใต้การนำของซิสเตอร์เจมมะ ฟินี อีกครั้งหนึ่งทีการเลือกหาตัวบุคคลทีเหมาะสมทีสุดเป็นความหวังทีอยู่ห่างไกล ถึงแม้ซิสเตอร์เจมมะเป็นผู้มีความสามารถและมีใจคอกว้างขวาง เธอก็ขาดความนั้มนวลอันเป็นลักษณะทีชาวคณะต้องการ ในเมื่ทีนั้มีซิสเตอร์จ่านวนมากกว่าครึ่ต้องทนทุกข์เพราะเจ็บป่วยเรื้อรังอยู่ ข่าวทีดีทีสุดคือ มีซิสเตอร์ธรรมทูตสาวชาวอเมริกันคนหนึ่ว่าจะมาอยู่ด้วย และข่าวว่าซิสเตอร์มารี โยเซฟ สาวไทยคนแรกทีได้รับกระแสเรียกเป็นซิสเตอร์คณะอัสสุลิน ได้แสดงให้เห็นความสามารถในการเรียนที่มหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ ๑ คุณแม่ราฟาแอลหวังว่า ในไม่ช้าเธอผู้นั้จะสามารถดำเนินงานในตำแหน่งทีรับผิดชอบด้านโรงเรียนเพราะกฎเกณฑ์ทีกระทรวงศึกษา ๑ กำหนดไว้ ทำให้ยากทีชาวต่างชาติจะมีคุณสมบัติครบถ้วน

คุณแม่ราฟาแอลแทบไม่มีเวลาปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ใหม่ของท่าน ก่อนทีท่านจะถูกเรียกตัวไปประชุมเจ้าคณะแขวงในประเทศฝรั่งเศสเพื่อเตรียมการประชุมใหญ่ของคณะอัสสุลินทีกรุงโรมในเดือนกันยายน **1938** ปลายเดือนมีนาคม ท่านก็กล่าวอำลาชาวคณะสำนักมาแตร์เดอี ขึ้นรถไฟไปสิงคโปร์ทีซึ่งท่านจะพบคุณแม่เบร์นาร์ด์ มังแซล ซึ่งจะร่วมเดินทางไปยุโรป

นั้เป็นช่วงเวลาทีไม่สะดวกในการเดินทาง เพราะมีสงครามและมีข่าวสงครามอยู่รอบข้าง เมื่ข้ามชายแดนตอนเหนือเข้าสู่ประเทศจีน ก็มีความขัดแย้งกับญี่ปุ่น เมื่ญี่ปุ่นได้ครอบครองแมนจูเรีย (ซึ่งเปลี่ยนชื่อเป็นแมนจูเกว) ได้สำเร็จในปี **1931** ญี่ปุ่นก็รุกรานต่อไป ปี **1938** ปักกิ่ง เซียงไฮ้และนานกิง ก็ตกอยู่ในมือของญี่ปุ่นซึ่งมีกำลังทัพยั้งใหญ่และเหี้ยมโหด ขณะที่ทัพญี่ปุ่นบุกไปทางใต้ ทำให้เกิดกังวลว่าชาวเถาอาจจะอยู่ในเส้นทางเดินทัพของญี่ปุ่นด้วย ความจริงจดหมายจากชาวเถาไปยังกรุงโรมชี้ชัดว่า ซิสเตอร์ทีนั้กำลังลำบากอยู่แล้วจากอันตรายของสงคราม พวกคนรวยได้อพยพออกไปจากตัวเมือง จ่านวนเด็กทีถูกทอดทิ้งก็เพิ่มมากขึ้นจนเกินกำลังจะดูแลได้ ซิสเตอร์ก็ได้แต่รอวันแล้ววันเล่าขณะที่มีเสียงระเบิดใกล้เข้ามา

ซิสเตอร์เบทริส แซนชัน ขณะทีอยู่ในกรุงเทพฯ ๑ ทีมีความสงบเมื่เทียบเคียงกับทีอื่น ๑ เธอเขียนจดหมายถึงครอบครัวขึ้นยันว่า พวกเธออยู่ไกลจากเหตุการณ์นี้พ้น ๑ ไมล์ ซิสเตอร์เฟเบียน วอเตอร์สเขียนถึงซิสเตอร์จัสติน แมคเคียร์แนน (**Justin McKiernan**) เพื่อนของเธอในเดือนกุมภาพันธ์ **1938** เล่าว่า “สงครามจีนกับญี่ปุ่นยังดำเนินต่อไป หลายคนแสดงความคิดเห็นว่า ถ้าญี่ปุ่นชนะ อีกไม่กี่ปีสยามก็จะตกเป็นของญี่ปุ่นด้วย อิทธิพลของญี่ปุ่นเข้มแข็งมากแม้แต่ในขณะนี้”

คุณแม่ราฟาแอลได้กลับมาจากการประชุมเจ้าคณะแขวงในเดือนสิงหาคม มีทางเป็นไปได้ทีความแตกร้างในยุโรปใกล้จะปะทุขึ้นแล้ว อิตาลีตั้งใจจะยึดเอาเช็กโกสโลวาเกียภาคเหนือ ทีรู้จักกันในาม **Sudetenland** ได้บุ่ประเทศฝรั่งเศส อิตาลี และอังกฤษให้ยอมลงนามในสนธิสัญญามิวนิค (**Munich Pact**) แสดงการรับรู้สิทธิในการผนวกดินแดนส่วนนั้ แม้จุดประสงค์ของสนธิสัญญานั้เป็นความพยายามของพันธมิตรทีจะให้เยอรมนีบรรเทาการรุกราน แต่ทีจริงนำไปสู่ความหยังผยองและความขัดแย้งอย่างหนึ่ไม่พ้น

แม่คุณแม่ราฟาเอลสามารถไปยังประเทศยูโกสลาเวียบ้านเกิดของท่าน อันเป็นการเยี่ยมชมครั้งแรกนับแต่ท่านจากมาอยู่ประเทศไทยตั้งแต่ปี 1924 การเดินทางคราวนั้นเต็มไปด้วยความลำบากโดยมีความรู้สึกในแง่ที่เป็นศัตรูกันเพิ่มขึ้นทุกแห่ง เห็นชัดว่า “ข่าวลือเรื่องสงคราม” ไม่ช้าก็จะกลายเป็นเรื่องจริง อย่างไรก็ตาม เมื่อคุณแม่แม่กลับมายังสยาม ท่านก็ต้องวุ่นอยู่กับปัญหาของสำนักงานการรับผิดชอบของท่านหน้างานสาหัสถึงขนาดที่ใครก็ตามที่มีคุณสมบัติเยี่ยมคุณแม่ราฟาเอลต้องที่อดอย นอกจากตำแหน่งใหม่นี้แล้ว ท่านก็ยังเป็นอธิการนิยอย่างเป็นทางการที่เรยีนาเซลิต่อไปด้วยพร้อมกับเป็นอธิการนิยอย่างไม่เป็นทางการของมาเตร์เดอี่ เพราะเวลานั้นยังไม่มีใครรับหน้าที่แทนคุณแม่แม่แซงต์อิกนาส ซิส อย่างเป็นทางการ ในฐานะที่ท่านเป็นผู้อำนวยการสำนักกรรมทูต เวลานี้ท่านจึงต้องรับผิดชอบสำนักในประเทศจีนเท่ากับสำนักในสยามด้วย การตัดสินใจเกี่ยวกับบุคลากรเป็นภาระหนักที่ตกแก่ท่าน ขณะที่อยู่บนเรือตอนเดินทางกลับมาจะวันออก ท่านได้เขียนถึงคุณแม่มารี เดอ ลูร์ด เล่าพอสังเขปถึงสิ่งที่พอจะสามารถเป็น ไปได้

คุณแม่ราฟาเอลเสนอแนะว่า คุณแม่แบร์นาร์ด มังแซลควรได้รับการแต่งตั้งเป็นอธิการนิยที่ชั่วเถาอีกสมัยหนึ่ง ซิสเตอร์อักแนสก็ทำหน้าที่เป็นรองอธิการนิยที่มาเตร์เดอี่ต่อไป ซิสเตอร์เจมมะถึงกำหนดเข้าพิธีตรีษัมพรรษาที่กรุงโรม จึงต้องมีคนหนึ่งทำหน้าที่แทนเธอที่เรยีนาเซลิ ซิสเตอร์เฟเบียน วอเตอร์ส อาจจะรับหน้าที่นี้ แม้ซิสเตอร์เฟเบียนออกจะเป็นคนขี้ตกใจและกังวลเมื่อมีเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด คุณแม่ราฟาเอลก็ยังเห็นว่า เธอเป็นผู้มีวุฒิภาวะ รอบคอบ และเป็นซิสเตอร์ที่ดีเลิศ อีกไม่ช้ามาเตร์เดอี่จะขาดครูที่ดีไปชั่วคราวอีกคนหนึ่งคือ ซิสเตอร์เซนต์ฌอง รีเอกค์ นัยน์ตาของเธอทั้งสองข้างเป็นต่อกระจก ต้องส่งตัวไปขวาโดยเร็วที่สุด เพราะไม่มีหมอที่เก่งพอทำการผ่าตัดได้สยาม

ปัญหาเกี่ยวกับการเงินยังมีต่อไปให้เกิดความลำบากใจ และความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาลทำให้คุณแม่ราฟาเอลเกรงว่า คณะออร์สุลินอาจจะต้องเผชิญกับสภาพแบบเดียวกับที่นักบวชต้องทนทุกข์ในประเทศเยอรมนี ที่ซึ่งรัฐบาลได้ยึดทรัพย์สินของศาสนจักร ประเด็นที่กดดันมากที่สุดคือ หนี้สินที่เกิดขึ้นตอนที่คุณแม่แบร์นาร์ด มังแซลเริ่มตั้งโรงเรียนเรยีนาเซลิ แม้ไม่มีทางออกที่ดีที่สุดของปัญหานี้ แต่คุณแม่ราฟาเอลเห็นว่าวิธีที่ดีที่สุดคือรักษาโรงเรียนที่เชียงใหม่ไว้ให้เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก เพราะมีซิสเตอร์ไม่กี่คนที่ได้รับอนุญาตให้ทำการสอนได้ ค่าใช้จ่ายในการเพิ่มครูฆราวาสก็สามารถตัดทอนลง

เมื่อคุณแม่แม่กลับมาเชียงใหม่ ท่านก็พบว่าทั่วบริเวณ โรงเรียนมีน้ำท่วมหมด ทุกอย่างจมอยู่ในน้ำ เรื่องนี้ทำให้ท่านไม่สบายใจ น้ำท่วมเป็นเรื่องเลวร้ายที่สุดที่คณะออร์สุลินได้ประสบ เด็กมาโรงเรียนไม่ได้ คุณพ่อก็ไม่อาจมาทำมิสซา คุณแม่เขียนจดหมายว่า ถ้าน้ำท่วมถึงทางรถไฟ ท่านก็ไม่ว่าซิสเตอร์เจมมะจะสามารถเดินทางไปสิงคโปร์ได้อย่างไรในเมื่อได้วางแผนไว้ว่าจะต่อเรือไปยุโรป

อย่างไรก็ตาม ในเดือนต่อมา คุณแม่ราฟาแอลก็ได้รับคำประกาศที่ท่านกำลังหวังจะได้คือ ให้สำนักธรรมทูตในสยามไปขึ้นกับแขวงชวา วิธีการนี้คุณแม่มารี เดอ ลูร์ดเป็นผู้ริเริ่มและคุณแม่ราฟาแอลก็เห็นพ้องด้วย คุณแม่ราฟาแอลได้เขียนถึงคุณแม่แซงต์มอง มาร์แตง แม้รู้ว่าจะมีการเสียใจเกิดขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงนี้ว่า “ดิฉันขอบพระคุณคุณแม่อย่างยิ่งค่ะ จิตใจของดิฉันผูกพันกับแขวงฝรั่งเศส ดิฉันทราบว่าการแยกตัวออกไปนี้เป็นเรื่องปวดร้าวใจสำหรับบางคน” สองสามสัปดาห์ต่อมา คุณแม่ราฟาแอลได้รับจดหมายฉบับหนึ่งจากเจ้าคณะแขวงชวาฮอลันดาชื่อ คุณแม่อิลดิฟองส์ เดอ จอง (**I ldefonse de Jong**) แจ้งว่า ตัวท่านและเพื่อนร่วมคณะคนหนึ่งอาจจะมาเยี่ยมสยามราวเดือนธันวาคม

ตามที่เคยเป็นมา ธันวาคมเป็นเดือนที่สำคัญเดือนหนึ่งสำหรับสยาม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ผู้ยังทรงพระเยาว์ได้เสด็จขึ้นครองราชย์เมื่อปี **1935** ตามคำกราบบังคมทูลอัญเชิญของคณะราษฎรเมื่อพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ **7** พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสละราชบัลลังก์ พระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลจะเสด็จมาในฐานะกษัตริย์แห่งสยามประเทศเป็นครั้งแรก พระองค์ทรงมีพระชนมายุเพียง **10** ชันษาเมื่อเสด็จขึ้นครองราชย์ กำลังทรงศึกษาอยู่ในประเทศสวีเดนแลนด์ ประทับอยู่ ณ ที่นั่นจนถึงวาระที่จะเสด็จมาสยามครั้งแรกในเดือนธันวาคมปี **1938**

ส่วนหนึ่งในการเฉลิมฉลองการเสด็จมาครั้งนี้ พระองค์ทรงเชิญนักเรียน **15** คนจากโรงเรียนต่าง ๆ ที่เกิดปีเดียวกับพระองค์เข้าเฝ้า ณ พระบรมมหาราชวัง เรื่องนี้นับเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นพิเศษสำหรับมาแตร์เดอี เพราะขณะที่ทรงพระเยาว์ พระองค์ได้ทรงศึกษาในโรงเรียนเรียนนี้มีระยะเวลาหนึ่ง วันเข้าเฝ้า คุณแม่ราฟาแอลและซิสเตอร์ซาวิเออร์ได้ไปกับนักเรียนที่คัดเลือกจากมาแตร์เดอี แม้พระเจ้าอยู่หัวดูเหมือนทรงจำคุณแม่ราฟาแอลไม่ได้ พระราชชนนีของพระองค์ก็จำคุณแม่ได้ทันที การได้เข้าเฝ้าที่เต็มไปด้วยความชื่นชมนี้ คุณแม่ราฟาแอลจึงกราบบังคมทูลอัญเชิญพระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปเยี่ยมโรงเรียนเดิมของพระองค์ พระองค์ทรงรับคำทูลเชิญนี้และมีหมายกำหนดการเสด็จในวันที่ **31** ธันวาคม

ราวกับเหตุการณ์สำคัญ ๆ เท่านั้นยังไม่พอ สี่วันก่อนท่านอธิการิณีเจ้าคณะแขวงชวาก็มาตามที่บอกไว้ล่วงหน้า คุณแม่อิลดิฟองส์ เดอ จอง มาทางรถไฟถึงเช้าวันที่ **17** ธันวาคม มีซิสเตอร์ฟรังซัวส์ บูม (**Franoise Boom**) ร่วมทางมาพร้อมกับธรรมทูตชาวอเมริกันที่คณะอัครมุขมุนีโรมานาน เธอคือซิสเตอร์มารี ชาลส์ โรเบิร์ตส์ มาจากแขวงกลางของสหรัฐอเมริกา

ซิสเตอร์มารี ชาลส์ โรเบิร์ตส์ เดิมชื่อมารี บาร์บารา โรเบิร์ตส์ เป็นสาวชาวไร่ เกิดที่เมืองเล็ก ๆ ชื่อซิลเลกซ์ รัฐมิสซูรี (**Silex, Missouri**) เมื่อปี **1914** อายุ **18** ปี ได้เข้านวกสถานคณะอัครมุขมุนีที่เมืองอัลตัน รัฐอิลลินอยส์ เมื่อเข้าพิธีปฏิญาณตนชั่วคราวแล้ว เธอได้ทำงานสอนเป็นเวลาหลายปีที่เมืองดีเคเตอร์ รัฐอิลลินอยส์ เธอได้รับกระแสเรียกเป็นธรรมทูตไปยังสำนักต่าง ๆ ซึ่งเปลี่ยนชีวิตของเธอ ในฤดูร้อนปี **1938** เธอเดินทางเป็นครั้งแรกไปฝรั่งเศสที่ซึ่งเธอใช้เวลาหลายเดือนเรียนภาษา เธอร่วมทางไปกับซิสเตอร์เฮราร์ด ฟาร์เจต์ และซิสเตอร์อานน์ มารี เซแบร์ท (**Anne Marie Seberty**) ซึ่ง

มีปลายทางที่ประเทศจีน ส่วนซิสเตอร์ซาลส์เดินทางรถไฟไปเยนัว (Genoa) ได้พบกับคุณแม่อิลดิฟองส์ เดอ จอง ที่นี้ ได้ร่วมทางกับท่านเป็นช่วงสุดท้ายของการเดินทาง มาถึงสิงคโปร์ทางเรือก่อน แล้วจึงขึ้นรถไฟมากรุงเทพฯ

ซิสเตอร์มารี ซาลส์ มาถึงกรุงเทพฯ ในเวลาที่มีเรื่องน่าตื่นเต้น ไม่เพียงแต่ชาวคณะได้ต้อนรับอธิการิณีเจ้าคณะแขวงคนใหม่เท่านั้น ยังวุ่นกับการเตรียมการรับเสด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วย ซิสเตอร์มารี ซาลส์เบิกตากว้างเมื่อเห็นการจัดพิธีถวายการต้อนรับคราวนี้อย่างประณีตบรรจงจดหมายฉบับแรกที่เธอเขียนถึงครอบครัว เล่ารายละเอียดในงานใหญ่โตนี้ แม้แต่ผู้ที่คุ้นกับพิธีการแบบไทย ๆ ก็ยอมรับว่างานนี้เป็นพิธีการที่ต้องสิ้นเปลืองความคิดในการประดิษฐ์ประดอยมาก “การถวายการต้อนรับพระเจ้าอยู่หัวไม่ใช่เรื่องเล็ก ๆ” ผู้บันทึกเหตุการณ์ของสำนักได้บันทึกไว้อย่างละเอียดในเหตุการณ์คราวนั้นว่า:

มีรายละเอียดของพิธีกรรมมากมายหลายอย่าง เราได้ขอยืมเก้าอี้ลายทอง เก้าอี้บุไหม และโต๊ะหมู่ที่ใช้ในพิธีแบบไทย วัดกาลหว่าร์ซึ่งเป็นวัดสำหรับชาวจีน ได้กรุณาให้ยืมพระที่ทางวัดเพิ่งซื้อใหม่ให้เราเอามาใช้ สองสามชั่วโมงก่อนเสด็จ ทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์กลุ่มหนึ่งมาก่อนเพื่อตรวจสอบสถานที่ที่เราจัดไว้รับเสด็จ

เวลา 10.30น. ทุกอย่างเรียบร้อย ทุกแห่งประดับธงทิว ต้นไม้ตลอดจนแถวนักเรียน เวลา 11.15 เราได้ยินเสียงแตรเป่านำเสด็จ วงดนตรีเริ่มบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี... ขณะที่รถพระที่นั่งสี่ล้อแล่นเข้ามาในบริเวณ โรงเรียน นักเรียนมาแต่โรงเรียนเข้าแถวรับเสด็จสองข้างทาง พอรถพระที่นั่งจอด พระเจ้าอยู่หัวเสด็จลงและทรงขึ้นบันได ทหารมหาดเล็กทำวันทยาหัตถ์ถวายความเคารพ แล้วเดินแถวแบบทหารตามเสด็จพระเจ้าอยู่และผู้ที่ตามเสด็จมาด้วย

เราถวายการต้อนรับพระเจ้าอยู่หัว พระราชชนนี และพระเจ้าน้องยาเธอด้วยความชื่นชมยินดี เวลานั้นมาแต่โรงเรียนไม่มีหีบประทุม จึงเลื่อนฝากันห้องเรียนสี่ห้องออกทำเป็นโถงใหญ่ ประดับตราโรงเรียนที่ฉากข้างเวทีนักเรียนแสดงละครเรื่อง “เอสเธอร์” (Esther) เป็นภาษาอังกฤษ ขับร้องเพลงภาษาฝรั่งเศส การแสดงและถวายพระพรเป็นภาษาไทย ทุกอย่างดำเนินไปด้วยดี เป็นที่พอพระทัยของทุกพระองค์ เวลา 12.40น. งานถวายการต้อนรับก็สิ้นสุดลง นักเรียนของเราส่งเสียง “ไชโย” ด้วยความยินดีขณะรถพระที่นั่งแล่นออกจากประตูโรงเรียน

ถัดจากวันรับเสด็จ ท่านอธิการินีเจ้าคณะแขวงซึ่งมีคุณแม่วาฟาแอลร่วมทาง ก็เดินทางไป เชียงใหม่ ทุกคนรู้ว่าการมาของคุณแม่อิลดิฟองส์คราวนี้มีความสำคัญ เพราะมีการพิจารณาอย่าง เกร่งเกรียดเรื่องการยุบโรงเรียนเรยีนาเซลิ นอกจากปัญหาเรื่องการเงินที่มีอยู่จะหาทางแก้ไขได้ อย่างไรก็ตาม คุณแม่อิลดิฟองส์เป็นผู้มองโลกในแง่ดี แม้ท่านจะทราบว่าเป็นเรื่องยาก ท่านก็นึกถึง ความสำคัญของงานที่เรยีนาเซลิกำลังทำในพื้นที่ที่มีคาทอลิกไม่ถึงร้อยคนในตัวเมืองเชียงใหม่ ท่าน ตัดสินใจให้โรงเรียนตั้งอยู่ต่อไปโดยอาศัยเงินอุดหนุนจากชาว ผู้บันทึกเหตุการณ์ได้เขียนอย่างตลก ดิใจว่า “ซิสเตอร์ชาวฮอลันดาช่างใจดีจริง ๆ”

นี่เห็นได้อย่างชัดเจนว่า สำนักในชวาจะช่วยเหลือไม่เพียงในด้านการเงินเท่านั้น แต่จะช่วย ในเรื่องอื่น ๆ ด้วย คุณแม่อิลดิฟองส์ยังตระหนักได้ถึงความจำเป็นต้องมีผู้นำที่เข้มแข็งที่มาแต่ร์เดอ ด้วย จึงแต่งตั้งคุณแม่วาฟาแอลเป็นอธิการินี แม้จะมีใช้ทางออกที่ขอดีเยี่ยมเพราะความจำเป็นที่คุณ แม่วาฟาแอลต้องเดินทางอยู่เสมอ แต่อย่างน้อยก็ยังมีความหวังใหญ่ที่แข็งขันคนหนึ่งคอย “ถือหางเสือ เรือ” เพื่อควบคุมความวุ่นวายในคณะให้ได้

ซิสเตอร์มารี ซาลส์ถูกส่งตัวไปที่เรยีนาเซลิทันทีพร้อมกับมีคำสั่งว่า งานสำคัญของเธอคือ เรียนภาษาไทยและสอนให้ได้เร็วที่สุดที่จะทำได้ การเดินทางโดยรถไฟเป็นระยะทางยาว ได้ทดสอบ ความกล้าหาญที่รับอาสาเป็นธรรมทูตของเธอ เธอได้เขียนจดหมายร้ายยาวถึงครอบครัวว่าลำบาก จริง ๆ ที่ไม่มีที่ส่วนตัวระหว่าง 17 ชั่วโมงที่อยู่บนรถไฟไปเชียงใหม่ เดือนกันยายนก่อน ซิสเตอร์ เฟเบียน วอเตอร์สได้บ่นเรื่องทำงานของเธอ แต่เธอได้เตรียมตัวไว้ดีกว่าคือเธอได้เอาเข็มซ่อนปลาย อันใหญ่ ๆ มาจำนวนหนึ่ง กลัดฝ่าม่านกั้นช่องนอนบนรถไฟ อย่างน้อยที่สุด ขณะที่เธอนอนก็รู้สึก ปลอดภัยมากกว่า

คุณแม่อิลดิฟองส์ไม่ทันกลับ ไปชวา ท่านก็เริ่มหาผู้ที่เหมาะสมจะเป็นอธิการินีของเรยีนา เซลิ เดือนถัดมาก็ทราบว่าคุณแม่อูร์สุลา ซาเวจ (Ursula Savage) ซึ่งเวลานั้นอยู่ที่ชวา จะมาเป็นอธิ การินีที่เรยีนาเซลิ คุณแม่อูร์สุลาเดิมชื่อเอลเลน มารี ซาเวจ เกิดเมื่อกันยายน 1893 ที่คาร์ลิงฟอร์ด ลอฟ (Carlingford Lough) เมืองเล็ก ๆ ในประเทศไอร์แลนด์ที่ย้ายไปในทะเลไอริชสิ่งที่ดึงดูดท่านให้ ฝันถึงชวาเป็นเรื่องยากจะกล่าว เมื่ออายุ 18 ก็จากประเทศไอร์แลนด์ เข้าคอนแวนต์คณะอูร์สุลินที่ เมืองแฮร์โตเกนบอสช (Hertogenbosch) ประเทศฮอลันดา ด้วยความมุ่งหมายอย่างเดียวว่า จะได้ถูก ส่งตัวไปอยู่สำนักที่ชวา ในปี 1914 พอเข้าพิธีปฏิญาณตนชั่วคราวได้ไม่นาน และเพิ่งเริ่มเกิด สงครามโลกครั้งที่ 1 ท่านก็ถูกส่งตัวมาอยู่ที่บุยเตนซอก (Buitenzorg) ในชวาตะวันตก 25 ปีถัดมา ท่านได้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ในแขวงย่อยของชวา บัดนี้เมื่อท่านอายุ 45 ท่านได้ถูกขอให้จากชวา ที่ซึ่ง ท่านอุทิศชีวิตเพื่อมาทำงานรับผิดชอบในประเทศที่มีวัฒนธรรมแตกต่างอย่างสิ้นเชิง วันที่ 14 มีนาคม ท่านมาถึงกรุงเทพ ฯ หัววันต่อมา ก็ไปปรับหน้าที่ของท่านที่เรยีนาเซลิ

ชาวคณะอูร์สุลินซึ่งรอคุณแม่อูร์สุลาอยู่ที่เชียงใหม่คงจะทำให้คุณแม่พิศวง แม้แต่ซิส เตอร์เฟเบียน ในจดหมายที่เขียนถึงบ้านอย่างมองในแง่ดีเสมอ ได้เขียนในฤดูร้อนปีนั้นว่า

“คำอธิบายสภาพของชาวคณะอัครทูตในสยาม พูดได้คำเดียวว่าย่ำแย่มาก หากพิจารณาถึงสุขภาพของชาวคณะที่นี่ ไม่มีอะไรนอกจากพระพรชทานของพระเจ้าที่ช่วยให้เราทำงานกันมาได้จนบัดนี้” ชิสเตอร์หก คนซึ่งรอรับอธิการิณคนใหม่ แทบทุกคนอยู่ในสภาพอ่อนระโหยโรยแรง ชิสเตอร์ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยคือชิสเตอร์ซาญู แตรรัาส ก็เป็น โรครุนแรงเกี่ยวกับนัยน์ตา ส่วนชิสเตอร์เทเรลิตา ไลท์วูดซึ่งหกล้ม ทำให้กระทบกระเทือนประสาทส่วนกลาง ชิสเตอร์ที่ทำงานประจำสี่ท่าน ชิสเตอร์แบร์นาร์ดีต ฟาร์เจต์ มีปัญหาเรื่องเท้า ทำให้เดินเชย ต้องรับการผ่าตัด ชิสเตอร์สตามี สลาคก็ เป็น โรคเรื้อรังเกี่ยวกับปอด มีแต่ชิสเตอร์เฟเบียนและชิสเตอร์มารี ซาลส์ที่เพิ่งมาที่มีสุขภาพดี ชิสเตอร์มารี ซาลส์ ยังสอบภาษาไทยไม่ได้ ดังนั้นจึงไม่อาจมารับหน้าที่ในโรงเรียน คุณแม่อัครทูตซึ่งคุ้นกับสภาพโรงเรียนที่มั่นคงและมีคุณภาพที่ชาวต้องประสบกับสภาพของโรงเรียนนี้ที่ย่ำแย่ยิ่งมากทีเดียว

สภาพทางการเงินก็ซ้ำเติม เพราะมีเด็กนักเรียนเพียง 149 คน ลดลงถึง 100 คนเมื่อเทียบกับปีก่อน การตัดสินใจขึ้นค่าเล่าเรียนเพื่อจะเพิ่มรายได้กลับไม่ได้ผลดังที่หวัง กลับทำให้โรงเรียนทรุดลงกว่าเดิม คุณแม่อัครทูตแม้เป็นธรรมชาติที่ขำนาญงานก็ไม่เคยประสบกับสถานการณ์ที่จะเอามาเปรียบเทียบกับสภาพของเรยีนาเชลีได้ ท่านเป็นนักปฏิบัติและมีความเชื่อมั่นคงในพระเจ้าเป็นเจ้า เมื่อท่านต้องเผชิญกับสิ่งที่ท่านถือว่าเป็นความสงสัยที่สมเหตุสมผล บัดนี้ท่านต้องทดสอบความเชื่อของท่านอย่างลึกซึ้งเสียแล้ว “ทุกอย่างวุ่นวายไปหมดที่เรยีนาเชลี!” ชิสเตอร์เฟเบียนเขียนถึงพี่สาวของเธอที่อเมริกาในเวลาต่อมา แต่จะยุ่งเหยิงเพียงไร ชาวคณะก็ดำเนินงานต่อไปด้วยตระหนักในคุณค่าของงานในดินแดนของผู้ที่ไม่เชื่อในพระเจ้าแห่งนี้ และยิ่งซึ่งในคำของคุณแม่แบร์นาร์ดี มังแซล ที่เป็นมรดกทางจิตวิญญาณคือ ความศรัทธาไม่คลอนแคลนในพระอภิบาลของพระเจ้า

ที่กรุงเทพฯ ฯ กลับมีสภาพตรงข้าม บรรดาชิสเตอร์ดูเหมือนกำลังเก็บเกี่ยวผลจากความอุตสาหะของตน ฤดูร้อนปี 1939 มาแต่ร์เดอมีนักเรียนถึง 440 คน แม้แต่โรงเรียนจีนที่วัดกาลหว่าร์ ซึ่งเป็นที่รักจับใจของชิสเตอร์อัครแอส เดอแลตต์ และเป็นไม้เบื่อไม้เมากับกระทรวงศึกษา ฯ ก็เจริญขึ้นทันตา โรงเรียนที่วัดกาลหว่าร์พยายามอย่างดีที่สุดให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดของกระทรวง ฯ ซึ่งบางทีก็ออกกฎเกณฑ์ไม่สมเหตุสมผล โรงเรียนแห่งใดไม่ยอมตามก็ถูกสั่งปิดไปเป็นอันมาก โรงเรียนที่วัดกาลหว่าร์ถูกจัดเข้าในประเภทโรงเรียนตัวอย่าง มีนักเรียนมากกว่าจำนวนที่จะดูแลให้ทั่วถึง แม้ชิสเตอร์จะรู้สึกสบายใจที่มีโอกาสขยายงานแพร่ธรรมของตน แต่มุมมืดของความสำเร้งนี้คือ ไม่มีคนไทยที่เป็นคาทอลิกซึ่งเป็นผู้ที่นำเคารพนับถือเป็นที่ยอมรับของกระทรวง ฯ โรงเรียนที่วัดกาลหว่าร์อยู่ในความอำนวยการของครูไทยที่เป็นพุทธศาสนิก เรื่องสำคัญ ๆ คือ ตารางสอนถูกเปลี่ยนหน้ามือเป็นหลังมือ ช่วงเวลาสำหรับสอนคำสอนก็ถือว่าขัดกับตารางสอนที่กำหนดไว้เป็นทางการ ชิสเตอร์ก็ไม่ยอมง่าย ๆ ได้จัดให้มีชั่วโมงคำสอนตอนเช้าก่อนเวลาเข้าเรียนตามกำหนด

ไม่เพียงแต่โรงเรียนที่วัดกาลหว่าร์เท่านั้นที่ลำบากกับกฎเกณฑ์ของกระทรวง ฯ ในปีนั้น กระแสชาตินิยมอันรุนแรงซึ่งชูคำขวัญว่า “เมืองไทยเป็นของคนไทย” ระบาดไปทุกแห่ง เช่นเคย ชาวจีนซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลน่าเกรง มีความรู้สึกถูกกดขี่เป็นอย่างมาก ในไม่ช้า หนังสือพิมพ์จีนทุกฉบับ เว้นแต่ฉบับเดียว ถูกปิด มีการกำหนดอัตราภาษีใหม่ ธุรกิจบางอย่างถูก จำกัดไว้เฉพาะคนไทย ก่อนจะถึงสิ้นปี โรงเรียนที่วัดกาลหว่าร์ก็ถูกปิดไป ทั้งที่ซิสเตอร์ อักเนสใช้ความพยายามอย่างกล้าหาญ

ผู้เขียนข่าวคณะได้เขียนไว้ว่า กระทรวงศึกษา ฯ ได้ออกกฎข้อบังคับมากมายละเอียดพิถีพิถัน มิอะไรเหลือไว้ให้โอกาสแก่โรงเรียน เช่น แบบเสื้อ เครื่องแบบของนักเรียน ความยาวของกระโปรง การเลือกผ้าตัดเครื่องแบบนักเรียน... แม้แต่ผมของนักเรียน (ซึ่งไม่ให้ตัดเป็นลอน) ทุกอย่างตกอยู่ ภายใต้ออกกฎของกระทรวง ฯ เสื้อนักเรียนต้องปักอักษรย่อเพื่อแสดงว่าเป็นนักเรียนโรงเรียน เอกชนหรือโรงเรียนรัฐบาล ผู้เขียนข่าวกล่าวต่อไปอย่างรำคาญว่า “เราบอกนักเรียนของเราว่า ไม่มีใครจำได้ว่าเด็กคนนั้น ๆ เป็นนักเรียนโรงเรียนไหน จากอักษรย่อชื่อโรงเรียน แต่เขาจะจำเด็กคนนั้น ได้จากความประพฤติกของเด็ก”

แต่ทั้งที่มีกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ชวนให้หัวหมุน มาแต่ร์เดอก็ดำเนินสืบเนื่องไปจนได้รับความสำเร็จ หลายปีก่อนมาแต่ร์เดอขออนุมัติตั้งวิทยาลัย แต่ได้รับการปฏิเสธจากทาง กระทรวงศึกษาธิการ บัดนี้โรงเรียนกำลังจัดโครงการศึกษาใหม่ซึ่งจะนำไปปฏิบัติได้และมี ประโยชน์ แต่ความต้องการของกระทรวง ฯ ต้องการปิดโรงเรียนมัธยมปลาย โดยอ้างว่า คนส่วนใหญ่ไม่ต้องการการศึกษาถึงขั้นนี้ เด็กที่จบมัธยม 6 ก็มีความรู้พอดำเนินชีวิตธรรมดา ๆ ได้ ผู้ ประสงค์จะเข้ามหาวิทยาลัย จะเรียนต่อที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาซึ่งเป็นโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียน เดียว ซิสเตอร์โคลทิลด์ อัญจลา แมคเคน เขียนถึงท่านอธิการบดีเจ้าคณะแขวงของเธอในอเมริกาว่า “กฎนี้ไม่ดีสำหรับพวกเรา เพราะเด็กต้องจากเราไปเมื่อถึงอายุที่เขาเริ่มจะเข้าใจและรู้คุณค่าของ ศาสนาคาทอลิก”

มาแต่ร์เดอก็สนองความต้องการของคณะโดยตั้งแผนกบูรณศึกษา (Finishing Course) กำหนดเวลาเรียน 3 ปี สำหรับเด็กสาวที่ไม่หวังเข้ามหาวิทยาลัย สามารถเรียนต่อได้ในแวดวงของ โรงเรียนคาทอลิก หลักสูตรของโรงเรียนนี้มีการสอนด้านภาษา โดยเฉพาะภาษาสันสกฤต ซึ่งมี สอนวิชานี้โรงเรียนเดียวในสยาม นอกจากนี้มีการสอนด้านศิลปะ การออกสังคม และ คหกรรม ศาสตร์ คราวนี้แผนกนี้ได้รับอนุมัติจากกระทรวง ฯ ซิสเตอร์จะลงมือดำเนินงานอันหนักหน่วงนี้ โดยหาเงินสร้างอาคารใหม่หลังหนึ่งสำหรับแผนกนี้อีกครั้งหนึ่งที่ซิสเตอร์โคลทิลด์ อัญจลา ผู้มี อารมณ์ขัน ได้เขียนบรรยายอย่างละเอียดถึงขบวนการที่พันพัวกับการหาเงินสร้างอาคารนี้ว่า:

เราตกลงมีการขายหนังสือชื่อ **Bricks..** ไม่มีผู้ใดในสยามจะหาเงินเพื่อการใด ๆ โดยไม่ได้ รับอนุญาตจากรัฐบาล หนังสือ **Bricks** นับพันเล่มที่ได้พิมพ์มา ต้องนำไปยังที่ทำการรัฐบาล

เพื่อให้ประทับตราของรัฐบาลเป็นสำคัญ เมื่อখনหนังสือเหล่านั้นกลับมา ทุกเล่มมีรอยตรา เป็นหมึกสีม่วงที่ปกหนังสือ แนนอน ช่วยไม่ได้ที่ตราเหล่านั้นประทับอย่างไม่มีการเปรียบเทียบ ไม่มีระเบียบนี้ก็ถูกแก้ไขเมื่อเอกสารของรัฐบาลฉบับหนึ่งส่งมา มีข้อความเป็นกฎใหม่ ว่า หนังสือทุกเล่มไม่จำเป็นต้องประทับตรา ยกเว้นหนังสือ **Bricks** และยังมีข้อกำหนดให้ทุกคนที่ตั้งใจจะช่วยจำหน่ายหนังสือ **Bricks** ต้องไปลงทะเบียนพิมพ์ลายนิ้วมือ กรอกเอกสารแจ้งประวัติครอบครัว เป็นข้อพิสูจน์ว่าไม่เคยถูกจำคุกและสาบานว่าจะไม่ยกยอกเงินที่ได้มานี้หรือเอาไปใช้เพื่อซื้ออาวุธ ต้องมอบรูปถ่ายแสดงใบหน้างาม ๆ ของผู้นั้นด้วย และจะได้รับเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษรที่ผู้นั้นจะต้องติดรูปถ่ายอีกรูปหนึ่ง เป็นการแสดงตนว่าจะขายหนังสือ **Bricks** ในช่วงเวลา 2 สัปดาห์... หลังจากนั้นขบวนการทั้งหมดนี้จะต้องทำใหม่แต่ต้น

วันที่ 22 พฤษภาคม 1939 เน้นนานก่อนการก่อสร้างอาคารจะเสร็จเรียบร้อยแผนกบูรณศึกษาเปิดทำการสอน มีผู้มาสมัคร 13 คน เกือบทันทีทันใดก็มีกฎบังคับใหม่ประกาศออกมาว่า ผู้ใดก็ตามที่สอนแผนกนี้ต้องสอบเพิ่มเติมในภาควิชาว่าด้วยการอ่าน การเขียนตามคำบอก และการสนทนา เดือนมิถุนายน ซิสเตอร์เทเรส แมร์แตนต์ ซิสเตอร์ซาวิเอร์ เปียร์ซ และซิสเตอร์เดโอดาตา โฮเชวาร (Deodata Hocevar) ชาวยูโกสลาเวียซึ่งมาจากประเทศฝรั่งเศสเมื่อสองปีก่อน สอบได้ จึงได้รับอนุญาตตามกฎหมายเป็นครูสอนแผนกบูรณศึกษา

แม้ซิสเตอร์ทั้งหลายมีงานเพิ่ม ชาวคณะออร์สุลินก็ต้องขาดสมาชิกบางคนที่มีคุณค่าไป เดือนสิงหาคม ซิสเตอร์อิกแนส เดอแลคซ์ ซึ่งอยู่ในคณะมาถึง 15 ปี ต้องไปเข้าพิธีตรียัมพรรษา ซิสเตอร์เทเรลิตา ไทท์วูด ร่วมเดินทางไปฝรั่งเศสกับเธอ แล้วจะกลับประเทศอังกฤษซึ่งเป็นบ้านเกิด สุขภาพที่ทรุดโทรมทำให้เธอไม่อาจทำงานธรรมดาทั้งที่เธอมีศรัทธาที่จะทำงานในประเทศไทย สามปีต่อมา เธอมีชีวิตที่ซิมสแควร์กระวนกระวายไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับชีวิตนักบวชที่เธอได้พบในประเทศไทย ปี 1942 เธอก็ตัดสินใจอย่างร่าร่ารานใจลาออกจากการเป็นนักบวช เมื่อเธอพ้นสภาพนั้น สุขภาพของเธอก็ดีขึ้น กลับมีกำลังวังชา ราวหนึ่งปี เธอเรียนจบวิชาพยาบาล ปี 1945 เธอได้กลับมาประเทศไทย ดินแดนที่เธอไม่อาจลืม มาเป็นนางพยาบาลดูแลคนไทยที่ป่วยเจ็บ เดือนสิงหาคมปีนั้น ซิสเตอร์ริตา บัทเทล ก็จากประเทศไทยไปฮาร์บินซึ่งเธอรู้แ่ใจว่าเธอจะไม่จากเมืองนี้ไปไหน

ความเสียใจในการจากของซิสเตอร์ที่มาแตร์เดอิกก็มีเรื่องที่มาช่วยบรรเทา คือการกลับมาของซิสเตอร์เจมมะ ฟินี ซึ่งเป็นเรื่องน่ายินดี เมื่อสิ้นพิธีตรียัม พรรษาแล้ว เธอก็กลับมาในฤดูร้อนพร้อมด้วยพลังที่จะบุกบันกับงานแผนกบูรณศึกษา เวลาเดียวกัน มาแตร์เดอิกก็ได้ต้อนรับซิสเตอร์ออกัสติน แจคซิน (Augustin Jakcin) จากเมืองฮาร์บินโดยไม่คาดคิด เธอเป็นชาว “โลก” แท้คนหนึ่งเกิดที่เมืองซาเกรบ (Zagreb) เข้านวกสถานในเมืองตูร์เน เธออยู่ที่นั่นตลอดเวลาที่เกิดสงครามโลกครั้ง

ที่ 1 เธอเป็นนักภาษาศาสตร์และนักดนตรีที่เก่งมาก ต่อมาเธอได้ร่วมคณะออร์สตรินชาวโปแลนด์ในแมนจูเรียและอยู่ที่นั่นจนกระทั่งตั้งคณะที่ฮาร์บิน สิ่งที่จูงใจเธอให้จากฮาร์บินมาสยามยังเป็นความเร็นลับ แต่สำนักมาแตร์เดอีซึ่งกำลังอยู่ในสภาพเดือดร้อนก็อ้าแขนรับเธอด้วยความยินดี

เดือนกันยายน ชิสเตอร์แบร์นาเค็ต พาร์เจต์ ซึ่งอยู่ที่มาแตร์เดอีตลอดฤดูร้อนเพื่อผ่าตัดก็กลับไปเชียงใหม่ พาชิสเตอร์เทโอฟิน เวสเตอร์มันน์ไปช่วยคณะที่กำลังอยู่ในสภาพตกต่ำ น้ำท่วมทำให้รถไฟเดินแทบไม่ได้ ต้องใช้เวลาเดินทางเกือบ 24 ชั่วโมง แม้น้ำท่วมเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดที่เรยีนาเซลิ แต่ก็นับว่าหนักที่สุดในฤดูใบไม้ร่วงปี 1939 คุณแม่ออร์สตราารู้สึกตกใจกลัวไม่เพียงแต่เรื่องน้ำที่เอ่อล้นขึ้นมาสูงถึงระดับที่น่าเป็นอันตราย แต่ท่านยังกลัวเรื่องไข้เดือนที่กำลังหนึ่น้ำมาเกาะยุ่มยามอยู่ตามประตูนับร้อย ๆ ตัว ห้องครัว ห้องซัก ตัวโรงเรียน และเขตอาราม อยู่ห่างจากกันเวลาจะเดินไปเดินมาตามที่เหล่านั้นจะต้องลุยน้ำถึงหัวเข่าหรือขึ้นแพเล็ก ๆ ที่คนสวนช่วยถ่อไป น้ำที่ท่วมก็มีแมงป่อง งู และตะขาบ การเดินลุยน้ำจึงไม่เพียงแต่ไม่น่าทำ แต่ยังเต็มไปด้วยอันตราย

ฤดูร้อนปีนั้น เหตุการณ์อย่างหนึ่งได้เกิดขึ้นซึ่งบ่งไปทางดีในด้านการปกครองของประเทศสยาม วันที่ 24 มิถุนายน ชื่อเดิมของประเทศที่เรียกว่า “สยาม” ได้เปลี่ยนมาเป็น “ประเทศไทย” ความคิดที่อยู่เบื้องหลังการเปลี่ยนนี้ก็เห็นชัด เดือนธันวาคม 1938 จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่เริ่มดำรงตำแหน่งท่านก็แสดงให้เห็นว่าจะไม่ยอมให้มีต่อต้านการฝ่าฝืนใด ๆ ได้ควบคุมหนังสือพิมพ์ ใช้วิทยุกระจายเสียงเป็นเครื่องมือเสนอความคิดเห็นของตน ท่านถือว่าประเทศนี้ควรถูกมองในฐานะประเทศที่เข้มแข็งและเป็นเอกราช ท่านรู้สึกคำว่า “สยาม” ฟังดูเป็นชื่อสามัญเกินไป จุดหมายของท่านคือ ต้องการให้คนไทยมีลักษณะเด่นกว่าชนชาติเชื้อสายอื่นในดินแดนแห่งนี้ นอกจากนั้นคำว่า “ไทย” หมายถึง “อิสรภาพ” ประเทศไทยจึงหมายถึงประเทศที่มีอิสรภาพ ท่านประสงค์ให้ประเทศไทยได้ประจักษ์ต่อสายตาชาวโลก ประเทศต่าง ๆ ถูกปราบให้ตกอยู่ในอำนาจของประเทศทางตะวันตก มีแต่ประเทศไทยเท่านั้นที่โดดเด่นเป็นอิสระประเทศเดียว

แต่ขณะที่ประเทศไทยกำลังประสบกับความรู้สึกเป็นชาตินิยม ยุโรปก็เริ่มตระหนักได้ว่านโยบายสงบศึกตามสนธิสัญญาที่ทำที่เมืองมิวนิกกำลังล้มเหลว การยึดครองประเทศเช็กโกสโลวาเกียที่ฮิตเลอร์กระทำ เป็นก้าวแรกของฮิตเลอร์ที่แสดงให้เห็นความอหังการของตน ความเคลื่อนไหวขั้นต่อไปของฮิตเลอร์มิได้ยึดเอาการทูตเป็นหลักเพื่อรักษาความมั่นคงของตน ฮิตเลอร์จึงบุกประเทศโปแลนด์ในวันที่ 1 กันยายน 1939 ฝรั่งเศสและอังกฤษจึงประกาศสงครามทันที วันที่ 3 กันยายน ข่าวก็นำมาถึงชิสเตอร์ในประเทศไทย ซึ่งชิสเตอร์ส่วนใหญ่เป็นชาวฝรั่งเศส อังกฤษ อิตาลี สโลเวเนีย ฮอลันดา เบลเยียม ล้วนมาจากประเทศต่าง ๆ ที่รวมอยู่ในสงคราม อเมริกาเท่านั้นที่แยกตัวไป ไม่รับรู้ความเสียหายที่ตนจะได้รับก่อนที่การทำลายล้างนี้จะสิ้นสุด